

**HALIMA MUHITDINOVA: ADOLAT, MATONAT
VA MA'RIFAT SABOQLARI**

Muxiddinova Gulnoza Muxiddin qizi

Jinoiy odil sudlov fakulteti 3-kurs talabasi

E-mail: gulnozamuxiddinova9@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada atoqli huquqshunos, davlat va jamoat arbobi Halima Qodirovna Muhitdinovaning hayot yo'li va kasbiy faoliyati tarixiy-biografik hamda tahliliy yondashuv asosida o'rganiladi. Uning sud-huquq tizimidagi faoliyati, murakkab ijtimoiy-tarixiy sharoitlarda xalq manfaatlariga xizmat qilishi, kasbiy burch, adolat, vijdon va mas'uliyat tamoyillariga sodiqligi tahlil qilinadi. Shuningdek, umrining keyingi bosqichidagi ustozlik faoliyati va kasbiy tajribani yosh avlodga yetkazishdagi o'rni yoritiladi. Tadqiqot natijasida Halima Muhitdinovaning hayotiy va kasbiy merosi zamonaviy huquqshunoslarni tarbiyalash, huquqiy madaniyatni yuksaltirish va kasbiy vorislikni ta'minlash nuqtayi nazaridan muhim ma'rifiy ahamiyatga ega ekanligi asoslanadi.

Kalit so'zlar: Halima Muhitdinova, huquqshunos, sud-huquq tizimi, adolat, kasbiy burch, vijdon, ma'rifat, murabbiylik, huquqiy madaniyat, ma'naviy meros.

Аннотация: В данной статье на основе историко-биографического и аналитического подходов исследуются жизненный путь и профессиональная деятельность выдающегося юриста, государственного и общественного деятеля Халимы Кадыровны Мухитдиновой. Анализируется её деятельность в судебно-правовой системе, служение интересам народа в сложных социально-исторических условиях, а также приверженность принципам профессионального долга, справедливости, совести и ответственности. Кроме того, освещается её педагогическая деятельность на последующем этапе жизни и роль в передаче профессионального опыта молодому поколению. В результате исследования обосновывается, что жизненное и профессиональное наследие Халимы Мухитдиновой имеет важное просветительское значение с точки зрения воспитания современных юристов, повышения правовой культуры и обеспечения профессиональной преемственности.

Ключевые слова: Халима Мухитдинова, юрист, судебно-правовая система, справедливость, профессиональный долг, совесть, просвещение, наставничество, правовая культура, духовное наследие.

Abstract: This article examines the life path and professional career of the distinguished lawyer, stateswoman, and public figure Halima Kadyrovna Muhitdinova through historical-biographical and analytical approaches. It analyzes her work within the judicial and legal system, her service to the interests of the people under complex

socio-historical conditions, and her commitment to the principles of professional duty, justice, conscience, and responsibility. The article also highlights her teaching activities during the later stage of her life and her role in transmitting professional experience to the younger generation. The study demonstrates that the life and professional legacy of Halima Muhitdinova has significant educational value in terms of fostering contemporary legal professionals, enhancing legal culture, and ensuring professional continuity.

Keywords: Halima Muhitdinova, lawyer, judiciary, justice, professional duty, conscience, enlightenment, education, mentorship, legal culture, spiritual legacy.

1-rasm. Halima Qodirovna Muhitdinova

KIRISH

Tarixda shunday shaxslar bo'ladiki, ularning hayotini faqat egallagan lavozimlari yoki bajargan xizmatlari ro'yxati orqali tushuntirib bo'lmaydi. Ularning haqiqiy merosi insonlarga ko'rsatgan ta'siri, kasbiy tamoyillari va keyingi avlodga qoldirgan ibratida namoyon bo'ladi. Huquq sohasi uchun bunday shaxslarning hayot yo'li ayniqsa muhim, chunki huquqshunosdan bilim bilan bir qatorda xolislik, mas'uliyat, qat'iyat, vijdon va inson taqdiriga befarq bo'lmaslik ham talab etiladi.

Halima Qodirovna Muhitdinovaning hayot yo'li ana shu fazilatlarning uyg'unligini ko'rsatadigan tarixiy misollardan biridir. U 1916-yilda Namangan viloyatining Uychi tumanida, oddiy dehqon oilasida dunyoga kelgan. Keyinchalik murakkab tarixiy sharoitlarda turli mas'ul lavozimlarda faoliyat yuritib, sud-huquq tizimida o'zining munosib o'rnini egallagan. 2026-yilda uning tavalludining 110 yilligi

munosabati bilan o'tkazilayotgan tadbirlar esa bu shaxsning nomi va faoliyatiga bo'lgan ijtimoiy e'tibor bugungi kunda ham davom etayotganini ko'rsatadi [1; 2].

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi Halima Muhitdinovanning tarjimai holini qayta bayon qilishdan ko'ra, uning hayot yo'lida mujassam bo'lgan ma'naviy va kasbiy saboqlarni ochib berishdan iborat. Bunda adolat, xalq oldidagi mas'uliyat, kasbga sadoqat, mansabning o'tkinchiligi va ustozlik kabi tushunchalarning o'zaro bog'liqligiga e'tibor qaratiladi.

Halima Muhitdinovanning kasbiy shakllanishi mamlakat hayotining nihoyatda murakkab davrlariga to'g'ri kelgan. U mehnat faoliyatining dastlabki bosqichlaridan boshlab mas'uliyatli vazifalarni bajarib, keyinchalik huquq va davlat boshqaruvi tizimida tajriba orttirgan. 1942-yilda Namangan viloyat prokuraturasining sud nazorati bo'limi boshli g'i etib tayinlangani, keyinchalik esa urush yillarida frontga ketganlarning oilalarini davlat ta'minoti bilan bog'liq masalalarni tashkil etishda mas'ul lavozimlarda ishlagani haqida 2026-yilda e'lon qilingan xotira materiallarida ma'lumotlar keltiriladi [2; 3].

Bu davrda rahbarlik oddiy ma'muriy vazifadan iborat emas edi. Front ortidagi aholining ehtiyojlari, oilalarning moddiy va maishiy muammolari ham davlat boshqaruvidagi muhim vazifalardan biri bo'lgan. Halima Muhitdinovanning ushbu jarayonlardagi ishtiroki rahbarlik tushunchasining inson manfaatiga bevosita bog'liqligini ko'rsatadi [3].

1944-yilda Xovos tumani hududida (hozirgi Jizzax viloyatining Yangiobod tumani hududi) ensefalit epidemiyasi tarqalgan davrda Halima Muhitdinova maxsus komissiyaga rahbarlik qilgani, kasallik o'chog'iga borib, vaziyatni bevosita o'rganganligi va zarur tashkiliy choralarni ko'rishga boshchilik qilgani haqidagi ma'lumotlar bir necha zamonaviy manbalarda qayd etilgan [2; 3]. Ushbu voqea uning faoliyatidagi eng muhim jihatlardan birini — murakkab vaziyatda mas'uliyatni o'z zimmasiga olish fazilatini ko'rsatadi.

Rahbarlikning asl mohiyati faqat topshiriq berish yoki qaror qabul qilish bilan belgilanmaydi. Muammoni joyida ko'rish, odamlarning ehtiyojini anglash va qarorning oqibatini o'z zimmasiga olish ham rahbarlik madaniyatining tarkibiy qismidir. Halima Muhitdinovanning ushbu faoliyati aynan shu nuqtayi nazardan ma'rifiy ahamiyatga ega.

Halima Muhitdinovanning keyingi faoliyati sud-huquq tizimi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, u O'zbekiston SSR Oliy sud raisi sifatida ham faoliyat yuritgan. 2026-yilda uning 110 yilligiga bag'ishlangan rasmiy tadbirlarda Oliy sud rahbari sifatidagi faoliyati, sud-huquq tizimi rivojiga qo'shgan hissasi va kasbga sadoqati alohida ta'kidlangan [1].

Sudya faoliyatining o'ziga xosligi shundaki, huquqiy qarorning markazida har doim inson taqdiri turadi. Sud hujjatidagi har bir xulosa shaxsning huquqi, sha'ni,

mulki, oilasi yoki kelajagiga ta'sir qilishi mumkin. Shu bois huquqshunos uchun qonunni bilishning o'zi yetarli emas; xolis tafakkur, kasbiy mas'uliyat va vijdon ham qaror qabul qilishning muhim mezonlari hisoblanadi.

Halima Muhitdinova haqidagi zamonaviy xotira materiallarida ham aynan shu fazilatlar — qonun va vijdonga tayanish, xalq manfaatini ustuvor qo'yish, mas'uliyatdan qochmaslik kabi jihatlar alohida qayd etiladi [2; 3]. Bunday baholarni uning shaxsiy hayoti haqidagi tarixiy xotira sifatida qabul qilish mumkin. Shu bilan birga, ushbu fazilatlarining bugungi huquqshunoslik kasbi uchun ham dolzarbligi saqlanib qoladi.

Halima Muhitdinova hayotining alohida e'tiborli jihati uning yuqori lavozimlardagi faoliyatidan keyin ham ta'lim va murabbiylikka murojaat qilganidir. Umrining so'nggi yillari Toshkent shahridagi yuridik texnikum bilan uzviy bo'liq bo'lib, u yerda yoshlar bilan ishlagan va o'z tajribasini ularga yetkazishga intilgan. Bugungi xotira materiallarida ham uning yosh avlodga ibrat bo'ladigan ustoz sifatidagi qiyofasi alohida ta'kidlanadi [1; 2].

Ustozlikning mohiyati faqat bilim berishda emas. Ayniqsa huquq ta'limida talaba kasbiy bilim bilan birga huquqshunosning muomala madaniyati, mas'uliyati, xolisligi va insoniy munosabatini ham o'rganadi. Shu sababli tajribali huquqshunosning ta'lim jarayonidagi ishtiroki avlodlar o'rtasidagi kasbiy tajriba uzviyligini ta'minlaydi.

Shu ma'noda mansab va ustozlik o'rtasida muhim farq bor. Mansab insonning vakolatini belgilaydi, ustozlik esa uning tajribasini boshqalarga qoldirish imkonini beradi. Shu jihatdan, murabbiylik faoliyati kasbiy tajribaning avlodlar o'rtasida uzviy davom etishini ta'minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Bugungi kunda Halima Muhitdinova nomining ta'lim va xotira makonida qayta namoyon bo'layotgani ham e'tiborga loyiq. 2026-yilda Toshkent davlat yuridik universiteti huzuridagi H.K. Muhitdinova nomidagi akademik litseyda uning byusti o'rnatilgani va xotira muzeyi tashkil etilgani haqida rasmiy ma'lumot berilgan [4; 5]. Shuningdek, uning tavalludining 110 yilligiga bag'ishlangan tadbirlarda hujjatli film, teatr kompozitsiyasi va boshqa ma'rifiy loyihalar taqdim etilgan [1; 5].

Bunday tashabbuslarning ahamiyati shundaki, tarixiy shaxs xotirasi faqat yodga olish bilan cheklanib qolmaydi. U yosh avlod uchun tarbiyaviy va kasbiy mazmun kasb etgandagina ijtimoiy merosga aylanadi. Halima Muhitdinova misolida esa bu meros adolat, mehnat, mas'uliyat, vijdon va ustozlik tushunchalari bilan bog'lanadi.

Ayniqsa, bo'lajak huquqshunoslar uchun uning hayot va faoliyatini tahlil qilish quyidagi asosiy xulosalarni shakllantirish imkonini beradi: bilim insonning imkoniyatlarini kengaytiradi; mas'uliyat og'ir vaziyatlarda namoyon bo'ladi; mansab shaxsiy manfaat emas, xizmat vositasi sifatida anglanishi kerak; kasbiy tajriba esa keyingi avlodga berilgandagina yanada katta ijtimoiy qiymatga ega bo'ladi.

Shunday ekan, Halima Muhitdinova shaxsiyatini o'rganish faqat tarixiy-biografik qiziqish bilan cheklanmasligi lozim. Uning hayot yo'li huquqshunoslik kasbining ma'naviy asoslari haqida fikr yuritish uchun ham imkon beradi. Qonun va adolat tushunchalarining amaliy mazmuni, rahbarning xalq oldidagi mas'uliyati, ustozning avlodlar tarbiyasidagi o'rni kabi masalalar uning hayoti misolida yanada aniqroq ko'rinadi.

XULOSA

Halima Qodirovna Muhitdinovaning hayot yo'li bir insonning kasbiy faoliyati doirasidan ancha kengroq ma'noga ega. Uning hayoti orqali bilim va mehnatning inson taqdiridagi o'rni, murakkab vaziyatlarda mas'uliyatni o'z zimmasiga olish, huquqshunos uchun adolat va vijdonning ahamiyati, shuningdek, tajribani yosh avlodga yetkazishning qadri ko'rinadi.

Bugungi kunda uning 110 yilligi munosabati bilan amalga oshirilayotgan xotira va ma'rifiy tashabbuslar tarixiy merosni yangi avlodga yetkazishning zamonaviy shakllarini namoyon etmoqda. Byust va xotira muzeyining tashkil etilishi, ta'lim muassasasiga uning nomi berilishi, hujjatli va sahnaviy loyihalarning yaratilishi uning faoliyatini yoshlar uchun o'rganish imkoniyatlarini kengaytiradi [1; 4; 5].

Insonning haqiqiy merosi uning egallagan lavozimi bilan emas, o'zidan keyin qoldirgan ma'naviy va kasbiy ta'siri bilan o'lchanadi. Shu nuqtayi nazardan, Halima Muhitdinovaning hayot yo'li zamonaviy huquqshunos uchun nafaqat tarixiy xotira, balki adolat, mas'uliyat, vijdon va ustozlik qadriyatlari haqida mulohaza yuritishga undaydigan ma'rifiy manba sifatida ahamiyatlidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA MANBALAR

1. O'zbekiston Respublikasi Odil sudlov akademiyasi. "Umrini el-yurt xizmatiga baxshida etgan insonlar doimo e'zoz va ehtiromga loyiq". 19.09.2026.
2. "Hurriyat" gazetasi. "Ibrat sabog'i". Halima Muhitdinova tavalludining 110 yilligiga bag'ishlangan maqola. 09.09.2026.
3. Nuronilar.uz. "Bukilmas iroda va adolat timsoli". Halima Muhitdinova tavalludining 110 yilligiga bag'ishlangan material. 23.09.2026.
4. Xalq deputatlari Namangan viloyati Kengashi. "Toshkent davlat yuridik universiteti huzuridagi Halima Muhitdinova nomidagi akademik litseyida ... Halima Muhitdinova byustini o'rnatish haqida". 05.08.2026.
5. TDYU huzuridagi H.K. Muhitdinova nomidagi akademik litseyi. Halima Muhitdinova tavalludining 110 yilligiga bag'ishlangan xotira tadbirlari va ma'rifiy loyihalar haqidagi materiallar. 2026.